

תרומה

וואס וועט אויסטיילן די סדרה פון
אנדערע סדרות] —

עפ"ז האט מען לכאורה געדארפט
אונזער פרשה אַנרופן (ניט מיטן נאָמען
„תרומה“, נאָר מיטן וואָרט) „ויקחו“
וואָס שטייט פריער און נעענטער צו
התחלת הסדרה.

פון דעם איז מובן אַז דאָס וואָס מען
רופט די סדרה בשם „תרומה“ איז (ניט
בלויז צו מסמן זיין דערמיט די פרשה,
אויסטיילן איר פון אַנדערע פרשות,
נאָר) ווייל ער גיט אַרױס דעם אינהאַלט
פון דער סדרה, איר ענין כללי וואָס
טיילט איר אויס פון אַלע אַנדערע
סדרות.

דאָרף מען פאַרשטיין: לבד זאת וואָס
לכאורה איז אין וואָרט „תרומה“ ניט
אויסגעדריקט דער תוכן פון דער גאָנ-
צער סדרה (כדלקמן סעיף ב), איז נאָכ-
מער: דער ענין פון „תרומה“ איז ניט
קיין חידוש וואָס איז דוקא אין דער
סדרה, וואָרום עס זיינען פאַראַן כמה
מיני „תרומה“, ובלשון חז"ל „עשר

א. שוין גערעדט פיל מאל: בנוגע די
שמות הסדרות: כאָטש אַז בפשטות איז
דער נאָמען פון יעדער סדרה ע"ש
התחלתה, וויבאלד אָבער אַז עס איז אַ
מנהג ישראל זיי אַזוי רופן, וואָס מנהג
ישראל תורה היא? און איז תורה זיינען
אַלע ענינים בתכלית הדיוק, איז מובן אַז
דער נאָמען פון יעדער סדרה דריקט
אויס דעם תוכן מיוחד פון דער סדרה;

וכמובן אויך פון תורת הבעש"ט
בנוגע עניני העולם בכלל, אַז „שמו אשר
יקראו לו בלה"ק" איז דער חיות פון
דער זאך (ובמילא איז מרמז אויף איר
תוכן).

און דער ענין, אַז דער שם הפרשה איז
ניט סתם לסימנא בעלמא, איז מוכח אויך
פון דעם שם פון אונזער פרשה —
תרומה: אויב מיזאַל אָננעמען אַז דער
נאָמען פון יעדער סדרה איז בלויז ע"ש
התחלתה [נאָר הייט דער נאָמען דאָרף
אונטערשיידן איין סדרה פון דער צוויי-
טער, קען מען דערפאַר ע"פ רוב ניט
נוצן אַלס שם דעם ערשטן וואָרט (אָדער
ווערטער) ממש פון דער סדרה (ווייל זיי
זיינען די זעלבע בכמה סדרות, לדוגמא:
אלה תולדות, ויאמר ה' וכו'ב), און מען
מוז דעריבער אויסקלייבן אַ וואָרט וואָס
שטייט בסמיכות צו התחלת הפרשה,

6) עד"ז נקרא ברמב"ם בסדר תפלות שלו
(ויקחו ליי). ובראב"ע ריש פרשתנו: בפרשת ויקחו
לי תרומה. אבל במנהג ישראל בכריכ מקומות
(ברובם). בכל החומשים שראיתי וכי' נקרא —
תרומה. וראה עד"ז בכמה סדרות, דנקראות ברמב"ם
וראשונים באופן א' (ובכ' תיבות) ובמנהג ישראל
(בדורות אחרונים?) בשם אחר (ובתיבה אחת),
ולדוגמא: „ואתה תצוה“, „תצוה“ (הובא גת' בלק"ש
חט"ו ע' 342, ושי"ג); „פקודי“, „אלה פקודי“ (ראה
לקמן ע' 250 הערה 3); „זאת תהי'“, „מצורע“ (ראה
לקו"ש חט"ו ע' 100, 103 ואילך); „ויקח קרח“, „קרח“
(לקו"ש חי"ח ע' 191. ושי"ג); „ראשי המטות“,
„מטות“; „אלה מסעי“, „מסעי“ (לקו"ש חי"ח ע' 382.
ושי"ג). ועוד.

7) ברייתא דמלאכת המשכן בתחלתה. יליש
כאן עה"פ. וראה פי ה"רא בן הרמב"ם ריש פרשתנו.

1) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך.

2) ראה ירושלמי ספחים פ"ד ה"א.

3) להעיר ממדרש תדשא פ"כ: בכל הספרים
הקדושים יש בהן חכמה ובינה ודיעה למה נכתבו
ונקרא שמם כ"י למה נקרא שמו בראשית כ"י.

4) ראה שער היחוד והאמונה פ"א.

5) עוד הוכחה לזה — מפ' נח ותולדות, כמשנ"ת
במ"א (ראה לקו"ש ח"ה ע' 354 ואילך. ועוד).

קענען מקיים זיין דעם ציווי „ועשו לי מקדש“: האט דאך פריער געזאגט שטיין „ידבר גו' ועשו לי מקדש גו'“, און ערשט נאך דעם די ציווים ווי דאס זאל דורכגעפירט ווערן בפועל: „ויקחו לי תרומה גו'“ — נדבת המשכן, און (לאח"ז) ווי צו בויען דעם משכן.¹²

פון דעם וואס דער פסוק איז מקדים דעם ציווי „ויקחו לי תרומה“ פארן פסוק „ועשו לי מקדש“, איז משמע להיפך, אז (דער ווארט) „תרומה“ ברענגט ארויס דעם תוכן ענין המשכן מער ווי דער פסוק „ועשו לי מקדש“!

ויתירה מזו: דער ענין המשכן איז לכ-אורה דער היפך פון ענין ה„תרומה“: ענינו של משכן איז כשמו — (ע"ש) „ושכנתיי בתוכם“¹³, ד.ה. (ניט די עשיית המשכן, „ועשו לי מקדש“, נאר) די השראת השכינה אין משכן, און כל זמן ס'איז נאך דארט ניטא קיין שכנתי פון דער שכינה (כאטש מ'האט שוין פארענדיקט דעם גאנצן בנין) הייסט עס נאך ניט משכן (לאמיתו)¹⁴.

און השראת השכינה שבמשכן קען זיך אויפטאן נאר דורך רצונו וכחו ית' הכל יכול, וכמאמר שלמה¹⁵: „הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית

תרומות הן“, און בפרשתנו רעדט זיך נאך וועגן איין מין תרומה — די תרומה פאר מלאכת המשכן (און אפילו לויט דרשת חז"ל¹⁶, איז (נאר) „ג' תרומות אמורות כאן“; ובפרט אז „תרומה“ סתם, איז די תרומה וואס מ'גיס צום כהן¹⁷ — היינט ווי זאגט מען אז דער נאמען „תרומה“ האט אין זיך דעם תוכן מיוחד פון דער (גאנצער) סדרה, בשעת אז דער ענין התרומה — תרומה סתם — רעדט זיך אין אנדערע סדרות פון תורה (און מיט מער אריכות¹⁸ ווי וועגן תרומת המשכן דא)?

ב. ועוד: דער תוכן מיוחד פון אונז-זער סדרה איז בפשטות — דער ציווי אויף מלאכת עשיית ובנין המשכן. ולכ-אורה ווערט אט דער ענין בכלל ניט ארויסגעבראכט אין ווארט „תרומה“, וואס ווייזט נאר אויף דער הפרשה ונדבה פון אידן לצורך המשכן, אבער ניט אויף דער עשיית המשכן — „ועשו לי מקדש“; היינט ווי קען מען זאגן אז דער תוכן הסדרה — עשיית המשכן — ווערט ארויסגעבראכט אין (דעם ווארט) „תרומה“?

די שאלה אין דעם איז נאך שטארקער: לכאורה וואלט מער מתאים גע-ווען, אז די סדרה זאל זיך אנהויבן מיטן פסוק „ועשו לי מקדש גו'“, וואס דאס איז די נקודה יסוד והקדמה פון אלע ציווים אין דער סדרה, כולל אויך דעם ציווי „ויקחו לי תרומה“ (וואס איז צוליב

(12) וע"ד מ"ש הרמב"ן ריש פרשתנו (וראה פ"ב בעקב יוד, ה) הטעם ש.הקדים הארון והכפורת, אף שקדם במעשה הוא עשיית המשכן את אהלו ואת מכסהו, „כי הוא מוקדם במעלה“ דעיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון.

(13) ראה ראב"ע כאן כה, ח.

(14) ראה פרשי' שמיני ט, כג. וראה אוה"ח פרשתנו כה, ח סידה ונראה שזהו הפי' (והחילוק): ועשו לי (ותיכף נעשה) מקדש, וכאשר שרתה בו שכינה — ה"ז משכן. וראה כלי יקר (כו, א) ד"ה ואת המשכן תעשה.

(15) מלכים א ת, כז.

(8) ירושלמי שקלים פ"א ה"א. פרש"י ר"פ. אמרו רבותינו.

(9) בבביתא דמלאכת המשכן שם: תרומה גדולה. אבל ביל"ש כאן: מתחיל תרומה (סתם), תרומת מעשר. וכ"ה להלן בבביתא שם כשמתחיל לפרט: תרומה תרומת מעשר כ' לכהנים.

(10) ראה בס"פ קרח.

(11) כה, ח.

כמש"נ²⁰, וראה' מתהלך באהל ובמשכן", ס'איז נאָר אַ ציווי "לפי שעה"²¹ כמו שנאמר²² כי לא באתם עד עתה וגו', דער ציווי לדורות איז דער בנין המקדש בירושלים²³, דער בית עולמים — היינט וואָס זיינען די פרטים פון משכן נוגע צו אידן לדורות בכל הזמנים ובכל המ-קומות²⁴, אויך נאָכדעם ווי דער משכן איז גגנז²⁵ געוואָרן און במקומו איז גע-בויט געוואָרן דער בית המקדש?

בשלמא דער סיפור (און דינים) וועגן דעם בנין פון די בתי מקדשות, כאַטש אָן אויך זיי זיינען חרוב געוואָרן, איז אָן ענין וואָס אידן דאַרפן וויסן בשייכות צום מקדש דלעתיד, ווייל דאָס רוב ועיקר הבנין דלעתיד איז מיוסד אויפן סדר הבנין פון בית ראשון ושני²⁶; וואָס איז אַבער איצט נוגע צו וויסן די אַלע פרטים פון תרומת ועשיית המשכן²⁷?

נאָך מער: בנוגע דעם בית המקדש איז די קריאה ולימוד פון די פרטי בנין הבית ניט נאָר אַ הכנה והכשרה צום בנין דלעתיד, ווייל "כשיבנה ב"ב יש לשמור

הזה"¹⁶ (וואָס דאָס איז אַ תמי' קיימת, אָן שכינתו ית' הבלתי מוגבלת, וואָס השמים ושמי השמים — כולל עולמות עליונים — לא יכלולך", ווערט נמשך און איז שורה ושוכן "בבית הזה"), וואָס איז דעם איז מודגש, אָן דאָס קען אויפ-געטאָן ווערן בלויז מצד כחו ית' הבלתי מוגבל¹⁷, און ניט מצד כחו ופעולתו פון דעם אדם למטה —

משא"כ דער פירוש ותוכן פון וואָרט "תרומה", וואָס איז, אדרבה, מדגיש (ניט די השראת והמשכת אלקות במקדש וואָס קומט מצד למעלה, נאָר) דאָס וואָס דער מענטש טוט אין דעם: און נאָר מער: איז וואָרט "תרומה" (ניט "מקדש") איז אפילו ניט מרומז ווי די נדבת המשכן, "קומט אָן" און ווערט דעם אויבערשטנס, נאָר בלויז די הפרשת האדם¹⁸?

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים אַ שאלה כללית אין דעם ענין: צוליב וואָס דערציילט די תורה באריכות הכי גדולה וועגן תרומת המשכן עשיית קרשי המשכן היריעות וכו' — וע"ד שאלת חז"ל¹⁹, "מאי דהוה הוה!" תורה אַליין זאָגט אָן דער משכן איז אָן ארעי

(20) שמואל ב ז, ו. ועי' פרש"י שם. וראה זח"ב

רמא, א. ובכ"מ.

(21) לשון הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה.

(22) ראה יב, ט.

(23) ראה רמב"ם שם ה"ג.

(24) בפרש"י (כה, ט); וכן תעשו לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או שתעשו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה כתבנית אלו תעשו אותם. אבל זהו רק בנוגע לכלי המשכן, אבל לא בנוגע למשכן עצמו. ולהעיר מרמב"ן שם: ולא ידעתי שהיה זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו. וראה רא"ם גויא ט"ז לפרש"י. ובארוכה אוה"ח שם.

(25) סוטה ט, א.

(26) ראה רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ בנוגע למס' מדות. ובפתיחה למס' מדות מתו"ס.

(27) וראה בארוכה אוה"ח שם.

(16) ועד"ז אמר משה לגבי המשכן — ראה פסיקתא דריב"ב. סוף פ"ז. פס"ר ספס"ז. תנחומא תשא י"ד (ויעד).

(17) וראה אוה"ח יצא קעה, ב ואילך. ביאוריו (להצ"צ) יצא ע' קד ואילך. ספר המאמרים פרי"ט ע"ק קפג ואילך. ד"ה רב ברכי" (פ"ג) ד"ה האומנם תרמיג.

(18) בפרש"י ע"ה"פ ד"ה תרומה, הפרשה" (וכן הוא בת"א ותיב"ע כאן). וההמשך בפרש"י: "פרישו לי ממנו נדבה", היינו בפ"י הכתוב, ויקחו לי תרומה, וכהמשך (וסיים) לפירושו, ויקחו לי תרומה — לי לשמי". וראה בארוכה לקריש חט"ז ע' 284 ואילך.

(19) יומא ה, ב. ויעד.

ברמב"ם³⁴; אזוי אויך פון דעם ציווי אויף תרומת ונדבת המשכן, לערנט מען ארויס לגבי ביהמ"ק, אז "הכל חייבין לכנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים"³⁵.

וואס לפ"ז איז מובן, אז אויך די קריאה ולימוד פון מלאכת המשכן איז נוגע און העלפט אז דער בנין ביהמ"ק זאל זיין כדבעי.

ויתירה מזו יש לומר (עכ"פ בפנימיות הענינים): דאס וואס בפועל איז געווען באופן זה, אז פריער האט מען געבויט א משכן "לפי שעה" (איז זמן פון "עדיין לא באתם עד עתה וגו'") און ערשט דער-נאך³⁶ א "בית לדורי הדורות"³⁷, איז עס דערפאר וואס אזוי איז דער סדר און אופן קיום המצוה (מן הקל אל הכבד): פריער משכן (אוהל, ארעי) ולא באופן דנחלה במקום, און ערשט דערנאך האט געקענט זיין (בית, קביעות, נצחיות) דער בית עולמים בירושלים³⁸.

און דערפון איז אויך פארשטאנדיק בנוגע דעם לימוד וקריאה אין "צורת הבית"; כדי עס זאל זיך אויפטאן בשלימות דער "כאלו הם עוסקין בבנין הבית" (פון בית המקדש), איז ניט גענוג די קריאה ולימוד אין תורת הבית, נאר פריער זאל זיין די קריאה ולימוד פון צורת המשכן — אויך פון די פרטים

ולעשות התבנית ההוא כו"³⁹, נאר נאכ-מער: דורך קריאה ולימוד פון צורת הבית איז — ווי דער אויבערשטער האט געזאגט — "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית"⁴⁰ (און כביאור חז"ל⁴¹ דורך דעם באווארנט מען אז עס זאל ניט זיין "בנין ביתי בטל" —

במה דברים אמורים ווען די קריאה ולימוד איז אין די ענינים פון בנין בית המקדש, וואס זיין בנין איז א מצוה לדורות (סאיז נאר וואס בפועל קען מען איצט אים ניט בויען)⁴²; משא"כ דער משכן איז דאך געווען א ציווי נאר לדור.

ד. לכאורה וואלט מען געקענט ענטפערן, ווי מ'האט שוין גערעדט אמאל בארוכה⁴³, אז דער ציווי "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", כאטש עס שטייט בנוגע בנין המשכן, איז דאס אבער א ציווי לדורות אויף בויען א "בית לה"⁴⁴ — א ציווי אויף אלע בתי מקדשות כולל דעם מקדש דלעתיד (ד.ה. אז דער ציווי אויף אלע בתי מקדשות לערנט מען אפ פון דעם ציווי אויף בנין המשכן).

זאת ועוד: הגם אז דער ציור און פרטים פון מדת ארכו ורחבו פון ביהמ"ק זיינען געווען אנדערש ווי אין משכן, זיינען אבער די ענינים העיקריים שבו געווען בדוגמת המשכן (כמבואר

(34) שם פ"א ה"ה. וראה שם פ"ו ה"א. פ"ו ה"א. ועוד. וראה לקוש' שם ע' 305 (סויד). וש"נ.

(35) רמב"ם שם פ"א ה"ב.

(36) להעיר מזה"ב שם אוה"ח שם — הטעם בזה שלאחרי המשכן הוצרך להיות משכן שילה לפני בנין ביהמ"ק בירושלים.

(37) רמב"ם שם ה"ג.

(38) להעיר ממשנית (לקוש' ח"ו ע' 21 הערה 69), שהסדר דמשכן ביהמ"ק (דשלמה) וביהמ"ק דלעתיד הוא — אור, כלי, דירה לעצמותו. ע"ש.

(28) ל' הרמב"ם בפיה"מ שם.

(29) תנחומא צו יד. ובכ"מ.

(30) ראה בארוכה לקוש' ח"ח ע' 411 ואילך. וש"נ.

(31) ראה אוה"ח שם, ח. ובארוכה — לקוש' שם.

(32) כביאור הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה — ראה לקוש' חט"ז ע' 302 ואילך. וש"נ.

(33) ל' הרמב"ם שם.

ה. והביאור בזה:

בנוגע דעם זמן פון השראת השכינה למטה געפינט מען אין מדרשים צוויי דעות. לויט איין מאמר חז"ל האט זיך דאס אויפגעטאן במ"ת, וואס דעמאלט „בטל“ גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על ה"ס, וכתב"י ואל משה אמר עלה אל ה'; און אין אן אנדער ארט זאגן חז"ל⁴¹: „אימתי שרתה השכינה בארץ ביום שהוקם המשכן“⁴².

ומובן אז מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: די השראת השכינה במ"ת איז געווען ווייל „אני המתחיל וירד ה' על ה"ס, און וויבאלד דאס איז געווען מצד למעלה, איז דערביער, כאטש אז בשעת מעשה ווען ירד ה' על ההר, איז „כל הנוגע בהר מות יומת“⁴³, ס'איז דא

נחרב כביהמק (ורק נגזו סוטה שם), ויתירה מזו ארז"ל (יומא עב, סע"א. סוכה מה, ב) עה"פ (פרשתנו כו, טו) עצי שטים עומדים — שעומדים לעולם ולעולמי עולמים, „שישובו“ — ראה פרשי יומא וסוכה שם. וראה בחיי פרשתנו שם. וראה תנא דבי אליהו רבה ספכ"ה (כג): ומפני מה נטמן המשכן עד היום הזה מפני שעשאוהו הכשרים בנדבת לבם וקשה לפני הקב"ה להפסיד כל מה שעשו הכשרים בנדבת לבם ולעתידי יבא הקב"ה וישרה בתוכו כמדה הראשונה שנאמר כו' באתי לגני גוי, וראה לקו"ש חט"ו ע' 305. ע' 465 ואילך.

(44) שמיר פייב, ג. תנחומא וארא טו.

(45) יתרו יט, כ.

(46) ולפי פ' המתכ כ"ה הכוונה בביר פייט, ז.

(47) משפטים כד, א.

(48) במדבר פיג, ב: פייב, ו. ובכ"מ.

(49) ובלקריא צו י, ד: ומעשה המשכן הוא תיקון

לזה להיות דירה בתחתונים כו' וכמ"ש ברבות בראשית פייט כו', וראה רד"ה באתי לגני השי"ת.

(50) יתרו שם, יב.

וואס זיינען נײַט אין מקדש; און ערשט דערנאך קען זיך אויפטאן (דורך קריאה בצורת הבית) דער „אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית“⁴⁴.

דאס איז אבער נישט מספיק, ווארום וויבאלד אז התורה היא נצחית⁴⁵, איז כשם ווי בפועל איז געווען אזא זמן ומצב וואס דער משכן איז געשטאנען בפ"ע, און מיטן בנין המשכן האט מען מקיים געווען די מצוה פון „ועשו לי מקדש“, דארף מען זאגן, אז אויך דער ענין איז א נצחית⁴⁶ — אז ס'איז דא די הוראה ומעמד ומצב ברוחניות פון דעם ענין וקיום בנין המשכן⁴⁷, ווי דאס איז בפ"ע⁴⁸.

(39) וי"ל שזה גופא מרומז (עכ"פ) ברמב"ם — בזה שואר"ך להביא שם, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו וה' לפי שעה שנאמר כו' כיון שננטו לארץ העמידו המשכן בגלגל כו' — הסדר בהקמת המשכן גלגל שיליה וכן נוב וגבעון עד לגבנה המקדש בירושלים, שבוה מבואר לא רק הסדר שה' בקיום המצוה ד, ועשו לי מקדש (דמאי דהוי הוי) כ"א סדר הלימוד דהל' ביהמ"ד, שקיום מצות בנין ביהמ"ק ע"י שעוסקים בצורת הבית (כנ"ל במדרשים, וכמו שמדגיש הרמב"ם בריש ההלכות בהכתוב (תהלים קכב, ו) שהביא, שאלו שלום ירושלים גוי' — ראה בארוכה לקו"ש ח"י שם ע' 415-6) הוא כשלומדים ההלכות על סדר הרמב"ם — כולל ומתחיל ע"ד המשכן שעשה משה, גלגל שילה וכי.

(40) תניא רפ"ו.

(41) ובדוגמת מ"ש הצפ"ע (מפענצ"פ פ"ה ס"ב,

ושי"ן) לענין שביעת משה, שהמתפיש בו חל הנדר, אף שהתיר שבעתו, ד.כיון שהשבעה כתובה בתורה הוה דבר הנמשך וכאילו השבעה ישנה תמיד, דכל שכתוב בתורה הדבר הוי נצחי ולא רק מה שהי'.

(42) ולהעיר מהפ"י בהגשפ"י: אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו בית הבחירה דיינו, שהרי יש להם משכן ובבנין ביהמ"ק נתוספו עשרה נסים (רשב"ם, כל בו, אבודרהם ועוד).

(43) ובפרט שגם כפשוטו המשכן הוא נצחי (ולא

(*) וראה תדבאר פי"ח: אשר"הו הצדיקים שאין שונא שולט להם ובמעשי ידיהם שכן מצינו במשכן כו' אבל במשכן שעשה שלמה שלט בו שונא כו'.

חפצא (גשם) פון משכנ⁵¹, סאיז גע-
ווארן א קדושה אין דעם משכן וחלקיו.

בסגנון תורת החסידות ובלשון
המדרש הנ"ל: די השראת השכינה
בשעת מ"ת איז געווען מצד למעלה⁵² —
„ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על ה"ס";
און וויבאלד אז דער מכוון פון „עליונים
ירדו לתחתונים" איז, אז „תחתונים יעלו
לעליונים" (וועלט זאל ווערן א דירה לו
ית'), און למעלה איז דאך „אין כח חסר
פועל⁵³ — זיינען די „תחתונים" גע-
ווארן א דירה לו ית⁵⁴ (וואס דערפאר
געפינט מען אז דער קול פון די עשה"ד
איז געקומען פון אלע ד' רוחות העולם
און שמים וארץ⁵⁵, דהיינו, אז וועלט האט
„ארויסגעשריען" דעם ענין פון „אנכי ה'
אלקיד").

די שליוות הכוונה איז אבער, אז די
„תחתונים" זאלן ווערן א דירה צום
אויבערשטן ניט נאר דורך דעם „פועל"
וואס ווערט מצד כחו ית' (וואס איז ניט
חסר פועל), און עס איז נאך אבער ניטא
דער „קב שלו⁵⁶ עשיית התחתון, נאר

קדושה אין דעם גשמי פון הר סיני, איז
אבער „במשוך היובל" — דער „סימן סילוק
שכינה" — איז „המה יעלו בהר⁵⁷", דער הר
סיני איז געבליבן ווי פריער, חז"ל⁵⁸.

משא"כ די השראת השכינה במשכן
איז געקומען דורך „ועשו לי מקדש",
ע"י עשיית בניי (און ווי דער פסוק איז
דאס מדגיש אויך בא פרטי המשכן
והכלים: ועשו⁵⁹, ואת המשכן תעשה⁶⁰,
וכו'), און וויבאלד די השראת השכינה
איז געקומען דורך עשיית האדם⁶¹, איז
די קדושה נקבע געווארן⁶² אין דער

(51) שם, יג ובפרשי.

(52) לבד בניי פסקה זוהמתו (שבת קמו, א.
ושינ) גם לאחריו במשוך היובל ולתמיד (ראה המשך
תעריב ח"ב ע' תתקלא). ואף שעי' חטא העגל חזרה
(זחא נב, ב, קכו, ב, ח"ב כג, סע"ב) לא חזרה
לגמרי (כדמוכח בשבת וכו' שם. וראה חסד
לאברהם מעין ראשון (עין כל נהר) פ"ג. נצוצי
אורות לוח"ג יד, ב. לקו"ש ח"א ע' 10). ולהעיר
מהדיוק חזרה ולא שהוא דבר חדש. ועצ"ע.

(53) מתחיל מהארון (פרשתנו כה, יו"ד ואילך)
„ועשו ארון", „ועשית כדיו", „ועשית כפורת גו", וכן
בכל פרטי הכלים. והקדשים (כו, טו ואילך).

(54) כו, א.

(55) להעיר מאבות דר"נ (פ"א): גדולה מלאכה
שאף הקב"ה לא השרה שכינתו על ישראל עד שעשו
מלאכה. שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.
ולהעיר מל' רש"י פקודי (לט, מג) שמיני (ט, כג):
יח"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

(56) אלא גם לקו"ש חט"ז ס"ע 205 ואילך (ושינ)
עד"ז לגבי קדושת א"י, שחלות הקדושה בארץ
נקבעה דוקא ע"י מעשה הכיבוש. וגם בנוגע
לקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה
אינה בטלה (רמב"ם הל' ביהמ"ד פ"ז הט"ז) קביעת
הקדושה בהמקום היא מצד מעשה הקידוש שקדשה
שלמה (ראה שם הערה 49). וראה גם לקו"ש ח"ט ע'
147.

(*) דכולל כל בניי. ראה ויקהל לו, ד: העושים
את כל מלאכת הקדוש איש איש ממלאכתו אשר
המה עושים. שם, ז: והמלאכה ה' דים (ובפרשי
שם). פרשיי שם לו, א: שנתן נפשו על המלאכה.
פקודי לט, לב ובפרשיי שם: ויעשו בני ישראל את
המלאכה גו.

(57) ואולי י"ל שזהו החילוק בין הענין דהשראת
השכינה (שזה ה"י במ"ת) לושנתי בתוכם⁵⁸ שעי'
נק' משכן (ראה תניא פמ"א נז, ב). אגה"ק סכ"ג
(קלו, א). ולהעיר מאמנת אלקות הראשונים בהשראת
השכינה במקום המקדש והביאור בזה (בהס'
שבעה 17, ושינ).

(58) ראה לקרית ראה כה, ב. המשך תעריב שם
ע' תתקל ואילך. וראה לקו"ש ח"ה ע' 23 ואילך.
(59) ראה פרדס ש"א פ"ג — הובא ונת' כסהמ"צ
להצ"צ מצות האמנת אלקות פ"א. המשך תרס"ו ע'
ה ואילך. קלט ואילך. (וראה בהוספות שם ע' תרד
ואילך — בהוצאת קה"ת תשל"ו. ובהוצאת תנש"ע ע'
תרנו ואילך). ד"ה שובה וד"ה ולקחתם אעתי"ר.

(60) וראה לקו"ש ח"ט ע' 194⁵, שזה נעשה
בתחלת הבריאה מצד נתאוהו הקב"ה כו.

(61) נתחומא שמות כה. שמור פ"ה, ט. הובא
ברשיי יתרו כ, ב. תניא פל"ו.

(62) בימ לה, א.

משא"כ ווען די השראת השכינה ווערט אויפגעטאן דורך דער עבודה ופעולת התחתון, המטה, איז דא דער חילוק לפי דרגת נדיב לבו און דאס איז בסדר והדרגה, מן הקל אל הכבד: „תחתונים“ וואס זיינען ניט (בטל צו) אלקות, און דער איד בעבודתו איז מפריש פון זיי (תפסת מרובה לא תפסת)⁶⁶ א חלק (פון וועלט) און איז דאס מרים, הויבט עס אויף צום אויבערשטן. און דערנאך גייט ער מדרגא לדרגא, און ער איז מפריש און מרים נאך (און א שווערער) חלק פון וועלט⁶⁷, ביז די גאנצע וועלט זאל ווערן א דירה פאר דעם אויבערשטן דורך עבודתו⁶⁸.

און דער חילוק הנ"ל איז ניט נאָר אין דעם סדר ואופן הבירור והעלי' פון וועלט, נאָר דאָס דריקט זיך אויך אויס אין אופן הביטול וואָס די השראת השכינה איז פועל:

ווען דאָס קומט מצד למעלה, פועל'ט דאָס אַ ביטול אין מציאות העולם (וואָרעם דער גילוי שכינה גיט ניט קיין

עס זאל זיין א „פועל“ וואָס ווערט גע-טאן דורך דעם תחתון, אַז דער אדם בעבודתו זאל פון עוה"ז מאַכן א דירה לו ית'.

און דאָס איז דער אויפטון פון משכן לגבי מ"ת — אַז דער „ושכנתי בתוכם“ האָבן אידן ממשיך געווען דורך זייער עבודה — דורך „ועשו לי מקדש“.

און דערמיט ווערט פאַרשטאַנדיק דער טעם וואָס דער פסוק איז מקדים דעם ענין פון „ויקחו לי תרומה“ — ווייל אַט דער ענין, אַז השראת השכינה (במשכן) קומט דורך דער עבודה פון אידן, דריקט זיך אויס אין דעם ענין פון „תרומה“, כדלקמן.

ו. „תרומה“ האָט צוויי טייטשן: א) פירוש רש"י⁶⁹ — הפרשה. ב) הרמה⁷⁰. די צוויי פירושים, וואָס זיינען פאַר-בונדן זב"ז, זיינען ניט נאָר מסביר אַז די „הרמה“ (פון וועלט (ועניני): זהב וכסף גוי)) צו אלקות טוט זיך אויף דורך „הפרשת“ האדם, נאָר זיינען אויך מתאר דעם אופן העבודה והעלי'.

דער וואָרט „תרומה“ — הפרשה — איז מדגיש, אַז ניט אַלץ וואָס ער האָט גיט דער אדם אַוועק, ער שייט אַפּ (א טייל) פון זיינע נכסים און איז דאָס מרים, גיט אַוועק אויבן, צום אויבערשטן „לי — לשמי“⁷¹.

און עס איז דא א חילוק צווישן די צוויי אופני השראת השכינה הנ"ל: בשעת דאָס ווערט נמשך מצד למעלה — ווי באַ מתן תורה — איז די השראת השכינה באופן שוה בכל חלקי העולם.

66 חגיגה יז, א. ושי"נ.

67 ע"פ הנ"ל יש לבאר סדר הפרשיות — יתרו משפטים תרומה (ראה לקו"ש חט"ז ע' 247): יתרו הוא פ' מתן תורה, המשכה מלמעלה למטה שפעלה (בישראל — גילוי האמונה, ובעולם) ביטול העולם: אחרי מ"ת מתחילה העבודה דבירור העולם לייחד מציאות העולם עם אלקות. והסדר בזה הוא, דתחלה הוא פ' משפטים (מצות שכליות), הפעולה (בשכל) האדם, שנעשה „יחוד נפלא“ עם חכמתו ית' (תניא פ"ה), ואח"כ פ' תרומה — בירור והעלי' דעניני העולם. וראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך.

68 ראה לקו"ש (שנסמן לקמן הערה 75) יתירה מזו, ש"ל שבהפרשת ונתינת מתנות כהונה מתבטאת שלימות הענין דדירה בתחתונים, בהחלק הנשאר ברשות האדם, שמשתמש בזה לא מפני שהם נכסיו שלו, אלא לפי שהקב"ה „הוא הנותן לך“ — נתנו לו וצריך להשתמש בזה כפי רצון ה'.

63 ובתרגומים כאן, כנ"ל הערה 18.

64 זהר פרשתנו קמז, א. וראה לקו"ש חט"ז שבהערה 18.

65 פרש"י ריש פרשתנו. וראה לקו"ש שם.

פרטי דברים וואס זיינען דא אין דער תרומה פאר מלאכת המשכן, ווייל אין עבודת האדם צו מאכן פון די עניני העולם א דירה לו ית⁷², איז די עבודה ועלי⁷³ פון יעדן חלק פון וועלט אין אן אנדער אופן⁷⁴ — ס'איז א באזונדער סאָרט תרומה (סיי בהפרשה סיי בהרמה).

ועפ"ז איז מובן וואס די תורה איז מקדים דעם ציווי „ויקחו לי תרומה“ פאר „ועשו לי מקדש“, און וואס דער שם הסדרה איז „תרומה“ — ווייל דער עיקר ענין וחיידוש פון דער סדרה איז דער תכלית פון דירה בתחתונים (בבנין המשכן) וואס ווערט אויפגעטאן ע"י עבודת ופעולת האדם, וואס סדרה — מן הקל אל הכבד (הפרשה ותרומה און ערשט דערנאך — מקדש) — דוקא דורכדעם פירט זיך אויס די שלימות הכוונה פון בריאת העולם.

און דאס איז דער ענין התרומה, די השראת השכינה ע"י הפרשת האדם באופן הנ"ל, לאחר ווי עס איז געווען במ"ת מצד הבורא (ואני המתחיל) — מצד עבודה, און דוקא דעמאלט ווערט נמשך עיקר שכינה בתחתונים⁷⁵.

און דערמיט איז אויך מובן וואס די סדרה הייסט „תרומה“, ווייל די שלימות און מעלה פון אַלע (עשר) תרומות⁷⁶, איז

72) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך.

73) ראה לקו"ש ח"א ע' 112 ואילך.

74) ראה המשך תעריב שם (ס"ע תקלה ואילך), דגילוי אלקות בדרך פשיטות בדוגמת לעתיל הי' בביהמ"ק שהוא השלימות ד(ועשו לי מקדש — משכן ד, בביהמ"ק הי' התפיסה דאלקות בפשיטות ומי שהי' בביהמ"ק הי' בו הרגש אלקות כו", ע"ש. משא"כ במ"ת (ראה בהנסמן לעיל הערה 58).

75) ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 221 ואילך (סעיף ד-ח) דשלימות הענין דדירה בתחתונים הנ"ל מתבטאת בהענין דהפרשת תרומה וכל מתנות כהונה.

אַרט פאַר אַ מציאות וואָס איז נישט אלקות), וכמחז"ל⁶⁹ (ביי מ"ת): צפור לא צווח כו' שור לא געה; משא"כ דער ביטול מצד השראת השכינה וואס ווערט אויפגעטאן מצד עבודת ופעולת האדם (ובפרט בתחלת העבודה, ווען מ'הויבט אן „בויען דעם משכן“), איז עס בלויז אן ענין פון „הפרשה“ — ער נעמט פון זיין מציאות און גיט עס אפ, איז דאס „מרים“ (העכער פון זיך) צום אויב-ערשטן, אבער נישט באופן אן ער איז מבטל בתכלית, שוולל זיין עצם מציאות, א מענטש מצד עצמו קען נישט לגמרי שולל זיין און מבטל זיין דעם עצם המציאות שלו.

אין מער כללות'דיקע אותיות: במתן תורה — ביטול התחתון, בעשיית המשכן — הזדככות התחתון.

ז. און דאס איז דער טעם וואס די תורה רעכנט אויס די אַלע ייגוס⁷⁷ (ט"ו⁷⁸)

69) שמור'ר ספכ"ס.

70) פרש"י ריש פרשתנו (ודעת זקנים מבעה"ת).

תנחומא כאן ה' שהשיר פ"ד, יג. זח"ב קמח, א.

71) בחיי כה, ז. כלי יקר פרשתנו שם, ג. וראה

זח"ב קלה, א. — ובראב"ע (כה, ג) טזי דברים! —

וראה רא"ם וחוקני. וראה אהיה פרשתנו ע' אשכנא. א"ש. א"ת. א"ת. תיוון ב' הדעות. ועד"ז

ברע"ב וש"ך עה"ת כאן.

*) מה שמביא לקמן בפרשתנו (כה, מ) בשם הגאון (הרס"ג). „שמונה עשר דברים הם במשכן“ — אינו שייך למנין דידך, כי שם הכוונה להדברים שהיו במשכן (ראה ראב"ע שם לפנ"ז ובפי' הקצר: הארון כו' אור השכינה כו' קרבן עוף ובהמה כו' שחיטה כו'), ולא הדברים של תרומת (נדבת) המשכן (שמהם נעשה המשכן וכליו).

י) ר"א שהכוונה לרב האי גאון על סמך שנמצאו ביטויים דומים להנ"ל בשו"ת רה"ג שהובאה בפי' הרי"ם בוטריל לסי' פ"ד מ"ב. ותמוה ביותר — לאחרי שכריבו מקומות בהראב"ע מובא, הגאון ודל"ה הכוונה להרס"ג. ואפילו את"ל שהר"ג פי' כך אן וו הוכחה כלל שאין זה פי' הרס"ג ולהוציא „הגאון“ דכאן — מפ"י „הגאון“ בהראב"ע בכל מקום!

השנה ועד אחרית שנה", און בארץ ישראל גופא — אין ירושלים, אן ארט פון יראת שלם⁸³ (שלימות היראה⁸⁴), ובירושלים עצמה — במקום וואס איז „שער השמים“⁸⁵ —

איז דער ענין המקדש, די דירה לעצמותו, וואס מ'מאכט פון דברים תחתונים, אן אויפטו וואס קומט נישט אינעם גאנצן מצד עבודת האדם, נאר אויך מצד אשר אבחר, דער ג'טלעכער בחי' רה (וקדושה) וואס איז דארט שורה און מאכט זי (מער) מוכשר צו ווערן א כלי לאלקות.

אין מדבר אבער, וואס איז נישט קיין מושב אדם, און איז כלל נישט ראוי צו זיין א כלי לאלקות; ואדרבה — ס'איז מדבר העמים⁸⁶, נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים⁸⁷ — דארט איז די עשיית המשכן (אויפמאכן דארט א דירה פאר דעם אויבערשטן) דורכאויס מצד עבודת האדם, באופן של תרומה, כנ"ל.

און דערפאר, דוקא פון „מקדש המדבר“⁸⁸ נעמט מען די הוראה און נתינת כח, אן אויך אין זמן הגלות ווען „אותר-תינו לא ראינו“⁸⁹, אין אונזער „מדבר העמים“, עס זעט זיך נישט קיין גילוי אלקות, ס'איז א חושך כפול ומכופל, איז אויך אין אזא מעמד ומצב האט מען דעם כח צו בויען א משכן — ושכנתי בתוכם — פאר דעם אויבערשטן.

ווי עס ווערט אויסגעדריקט בפרשתנו, אין דער תרומה — הפרשה והרמה, עס ווערט א משכן — השראת השכינה ע"י פעולת ועבודת האדם.

ה. עפ"י יש לבאר ווי אויך דער בנין ומצב המשכן בפ"ע (ניט נאר אלס הכנה והקדמה צום בית המקדש) איז אויך אן ענין נצחית⁹⁰, התורה היא נצחית:

דאס וואס דעמאלט האט זיך אנגע-הויבן דער ענין „התרומה“, די עבודת המטה, איז געווען נישט נאר דערפאר וואס ס'איז נאך מ"ת, נאך דעם „במשוך היובל“⁹¹ (דער סימן לסילוק שכינה⁹²) ובמילא האט זיך שוין נישט אנגעהערט בגלוי דער „וירד ה' על ה'ס“, נאר אויך ווייל ס'איז געווען אין מדבר:

מדבר ברוחניות⁹³ איז אן ארט (ומצב) וואס „לא⁹⁴ ישב אדם (העליון)⁹⁵ שעל הכסא (שם) — ס'איז דארטן נישט קיין יושב — גילוי אלקות; משא"כ אן עיר מושב איז אן ארט וואו ס'איז דא גילוי אלקות — יושב אדם העליון שם.

און דאס איז בכללות דער חילוק צווישן משכן און ביהמ"ק (בירושלים): דעם ביהמ"ק האט מען אויפגעבויט נאך-דעם ווי אידן זיינען געקומען „אל המנוחה ואל הנחלה“, ווען מ'איז ארויס פון מדבר און געקומען אין א מקום מושב בנ"א; און געבויט האט מען אים אין אזא ארץ (ישראל) וואס אויף איר שטייט⁹⁶ „תמיד עיני ה' אהבה מרשית

(83) ב"ר פנאי, וירד. תודיה הר תענית טז, א.

(84) לקוית ר"ה ס, ב. שהש"ו, ג. ובכ"מ.

(85) ויצא כה, יז. ובמדבר לז.

(86) יחזקאל כ, לה. וראה בחיי, אוהיה ועוד ר"פ מסעי. לקוית ר"פ נשא. ובכ"מ.

(87) עקב ח, טו.

(88) ל' הרמב"ם הל' ביהמ"ק פ"א ה"ב.

(89) תהלים עד, ט.

(76) שפ"ז יומתק זה שהמשכן הוא קיים לעולם (ראה הערה 43).

(77) יתרו יט, יב"ג.

(78) פרש"י שם, יג.

(79) ראה לקוית ראה לב, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

(80) ירמ"ב ב, ו.

(81) לקוית נשא כ, ג. ראה שם.

(82) עקב יא, יב.

אלקות און דער משכן איז געמאכט גע-
ווארן דורכאויס ע"י עבודת ופעולת
האדם, כנ"ל.

י"ד. דאס איז אויך די הוראה פון
ענין המשכן ותורתו פאר יעדן איינעם
בפרט און אין יעדן זמן וואס ער גע-
פינט זיך:

עס טרעפט זיך לעת מן העתים, אז א
איד פילט בא זיך אז ער איז אין א מעמד
ומצב פון „מדבר“, „אשר לא ישב אדם
שם“ — עס איז ניטא בא עס ר"ל „ישב“
פון קיין ענין שבקדושה און ג-טלעכ-
קייט, קען ער דעמאלט ח"ו אריינפאלן
אין יאוש — זאגט מען אים, אז ס'איז דא
דער מקדש המדבר, ואדרבה: דער ציווי
„ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“ האט
זיך אנגעהויבן און איז געווען בפועל
אויף דעם משכן ווי די אידן זיינען (אין
א מעמד ומצב פון) במדבר.

און דורך דעם וואס א איד מאכט א
משכן זייענדיק אין א מצב פון מדבר,
ווערט דער יתרון האור מן החושך⁹², ביז
ער קומט צו „מדבר דקדושה“ — צו די
בחי' פון „כי לא אדם הוא“, וואס איז
העכער פון בחי' אדם העליון⁹³.

(משיחת ש"פ תרומה חש"מ)

ט. ע"פ הנ"ל וועט מען אויך פאר-
שטיין דעם טעם פארוואס דער ציווי
אויף בנין המקדש לערנט מען אפ פון
משכן דוקא (כנ"ל סעיף ד'):

וויבאלד אז דער אויפטו פון השראת
השכינה במקדש (לגבי מ"ת) איז דאס
וואס עס ווערט אויפגעטאן מצד עבודת
האדם, און דער ענין איז געווען בעיקר
און מער בגלוי אין משכן שבמדבר
דוקא, און דערפון „לערנט מען אפ“ אז
דאס איז דער עיקר הדגשה אויך אין
מקדש.

ועפ"ז יש לבאר בפנימיות הענינים
וואס דער רמב"ם איז מדייק צו אנרופן
דעם משכן — „מקדש המדבר“, אין דער
הלכה „והכל חייבין לבנות ולסעד
בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש
המדבר“ — כאטש אז דערמאנענדיק
דעם משכן אין א פריערדיקער הלכה⁹⁰
זאגט ער ניט דעם לשון „מקדש
המדבר“⁹¹:

אט דער ענין וואס איז דא ביי בנין
ביהמ"ק „לבנות ולסעד בעצמן וב-
ממונם“ — עבודת האדם באופן של
תרומה — נעמט זיך פון (און איז
בדוגמת) „מקדש המדבר“, „אשר לא
ישב אדם שם“, וואס דארט איז ניט קיין
ארט וואס האט א שייכות צו גילוי

90) בריש הל' בית הבחירה לא כתב (משכן
שעשה משה רבינו) במדבר.

91) משא"כ לפני' בה"ה שכתב „בענין קלעי
החצר שהיו במדבר“.

92) קהלת ב, יג.

93) ראה לקוטי במדבר ד, ג ואילך. שה"ש כב,
א. כג, סעי' ואילך. ועוד. וראה לקוטי חט"ז ע' 473.

תרומה ב

„במחלוקת שנוי“³ — היינט צוליב וואס איז דער רמב"ם מכריע כדברי האחד וויבאלד אז דער ענין איז לכאורה נישט נוגע לדינא?

ב. מפרשים פֿאַרענטפֿערן, אז „צורך גדול יש לרבינו בדבר זה לפי שיטתו שתפס לו לקמן בפ"ו מהל' הללו" . . ש-קדושת הבית לא בטלה . . דסבר רבינו דהך מילתא דקדושת הבית לא בטלה אזלא כמאן דס"ל ארון במקומו נגנו . . ועכ"פ לענין ביאת מקדש מסתברא דבהכי תליא דהא כתיב: (למבית לפרוכת ו)אל פני הכפורת וכו'".

אָבער צ"ע אין דעם תירוץ, ווייל

[נוסף לזה וואס דער רמב"ם אליין איז מבאר טעמי' פֿאַרוואָס „קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא" — „לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה"⁴ — וואס אין דעם איז לכאורה נישט נוגע דוקא דער (מקום הארון) — איז נישט מובן:]

לפי זה האט דער רמב"ם געדאַרפֿט זאָגן בקיצור ובפירוש, אז „ארון במקומו נגנו"; אָבער דער רמב"ם איז —

(א) סותם „בנה בו מקום לגנוז בו הארון" — וואס מ'קען לערנען אז דער וואָרט „בו" באַצייט זיך צום „בית" (וואס

א. אין אָנהויב פרק ד פון הלכות בית הבחירה, נאָך דעם ווי דער רמב"ם שרייבט וואָס האָט זיך געפונען אין „קדש הקדשים" — אז „אבן היתה בקדש הקדשים במערבו שעלי' ה' הארון מונח בו" — איז ער ממשיך:

„ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שבנה שלמה שנאמר: ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תגו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלקיכם וגו' וגנוז עמו מטה אהרן וכו' וכל אלו לא חזרו בבית שני. ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין ברוח הקודש בו".

דאַרף מען פֿאַרשטיין (ווי מפרשים פֿרעגן): למאי נפק'מ' להלכה די גאַנצע אריכות וסיפור הדברים, וואו און ווי אזוי און דורך וועמען דער ארון איז נגנוז געוואָרן? דברי הרמב"ם בספרו יד החזקה זיינען דאָך „להלכה אמורים" . . ודברים שאין יוצא מהן דין מהדינים ולא מוסר והנהגה וידיעה הצריכה אין מדרכו ז"ל להטפל בהם בחיבור זה?

נאָך מער: אָט-דער ענין (ווי אזוי און וואו איז דער ארון נגנוז געוואָרן) איז

(3) יומא נג, סע"ב. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ו. ובכ"מ.

(4) ראה לקמן הערה 12.

(5) בסופו (הט"ז).

(6) אחרי טז, ב.

(7) שם הט"ז.

(8) ומפורש ברמב"ם (שם הי"ד) דקדושה זו נעשית (א) ע"י מעשה הקידוש „שקדשה שלמה" (ב) ביחד עם זה ש.קדש (שלמה) העזרה וירושלים — ולא מפני שהארון הוא במקומו.

(1) יומא נב, ב. וש"נ.

(*) דה"ב לה, ג. וראה רד"ק שם, שהעתיק לשון דומה ללשון הרמב"ם בשם רז"ל.

(2) חידושים וביאורים להיעב"ץ על אתר. וראה חת"ס לחולין ז, א ד"ה קדושה ראשונה.